

SNAS

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ AKREDITAČNÁ SLUŽBA

METODICKÁ SMERNICA NA AKREDITÁCIU

DOKUMENT EA PRE AKREDITÁCIU OVEROVACÍCH ORGÁNOV NA ÚČELY SMERNICE EÚ ETS (EA-6/03 M: 2022)

MSA–V/04

Vydanie: 3

Aktualizácia: 0

BRATISLAVA

August 2022

Táto metodická smernica je prekladom dokumentu EA-6/03 M: 2022 EA document for accreditation of Verification Bodies for the purpose of EU ETS Directive.

Spracoval: Ing. Renáta Kuřková

Preskúmal: Ing. Gizela Pelechová

Schválil.: Mgr. Martin Senčák

Účinnosť od: 15.08.2022

Nadobudnutím účinnosti tejto MSA končí účinnosť MSA-V/04 zo dňa 03.11.2017

Táto MSA neprešla jazykovou úpravou.

Metodické smernice na akreditáciu sa nesmú rozmnožovať a kopírovať na účely predaja.

Dostupnosť MSA: <https://www.snas.sk>

Účel

Tento dokument pripravila pracovná skupina pod vedením Certifikačného výboru Európskej spolupráce pre akreditáciu (EA), aby sa uľahčil harmonizovaný prístup k akreditácii overovacích orgánov v súlade so smernicou EÚ ETS 2003/87/ES a jej dodatkami a nariadenia o akreditácii a overovaní (EÚ) 2018/2067 (AVR).

Autorstvo

Publikáciu napísala pracovná skupina Certifikačného výboru EA.

Úradný jazyk

Publikáciu je možné podľa potreby preložiť do iných jazykov. Anglická jazyková verzia zostáva konečnou verziou.

Autorské práva

Autorské práva na túto publikáciu vlastní EA. Publikáciu nie je možné kopírovať na účely ďalšieho predaja.

Ďalšie informácie

Pre ďalšie informácie o tejto publikácii môžete kontaktovať sekretariát EA: secretariat@european-accreditation.org

Aktuálne informácie nájdete na našej webovej stránke: <http://www.european-accreditation.org>

Kategória: Procedurálne dokumenty členov – povinné

Dátum schválenia: 27. apríla 2022

Termín implementácie: Okamžite

Tento dokument sa implementuje pre všetky overovacie činnosti v rámci EÚ ETS.

Prechodné obdobie: Žiadne

OBSAH

Strana

PREDSLOV	5
1 ÚVOD.....	6
2 NORMATÍVNE ODKAZY	6
3 TERMÍNY A DEFINÍCIE	6
4 ZÁSADY	7
5 VŠEOBECNÉ POŽIADAVKY	7
6 SPÔSOBILOSŤ	9
7 KOMUNIKÁCIA A ZÁZNAMY	12
8 PROCES VALIDÁCIE ALEBO OVEROVANIA.....	12
9 ODVOLANIA	23
10 SŤAŽNOSTI.....	23
11 OSOBITNÉ PRÍPADY VALIDÁCIE ALEBO OVEROVANIA.....	23
12 SYSTÉM MANAŽÉRSTVA	23
PRÍLOHA A – NESTRANNOSŤ A NEZÁVISLOSŤ (NORMATÍVNA)	24
PRÍLOHA B – PLÁN OVEROVANIA – PODROBNOSTI (NORMATÍVNA)	25
PRÍLOHA C – OVEROVACÍ VÝKON PRI OPAKOVANÝCH OVEROVANIACH (INFORMATÍVNA) ...	28
PRÍLOHA D – FAKTORY, KTORÉ TREBA BRAŤ DO ÚVAHY PRI VYČLEŇOVANÍ ČASU A VZORKOVANÍ ÚDAJOV (NORMATÍVNA)	30
PRÍLOHA E – SKRESLENÉ ÚDAJE A NEZROVNALOSTI (INFORMATÍVNA).....	32
PRÍLOHA F – PRÍSTUP NA ZABEZPEČENIE POKRYTIA ROZSAHU V POSTUPOCH SVEDECKÉHO POSUDZOVANIA A PRESKÚMANIA ZLOŽIEK PRI POSUDZOVANÍ OVEROVACÍCH ORGÁNOV EU ETS (NORMATÍVNA)	35
PRÍLOHA G – ODKAZY (INFORMATÍVNA)	40

PREDSLOV

Tento dokument pripravila pracovná skupina pod vedením Certifikačného výboru Európskej spolupráce pre akreditáciu (EA) s cieľom uľahčiť harmonizovaný prístup k akreditácii overovateľov v súlade s EN ISO 14065:2013 „Skleníkové plyny – Požiadavky na validačné a overovacie orgány na účely ich akreditácie alebo iných foriem uznávania“ a Nariadením o akreditácii a overovaní (EÚ) 2018/2067 (AVR).

Dokument je štruktúrovaný v súlade s obsahom a číslovaním EN ISO 14065:2013.

Poznámky:

- 1) Táto revízia EA-6/03:2013 obsahuje aktualizáciu nariadenia AVR (EÚ) 2018/2067, nový článok 8.4-4 „Proces overovania súvisiaci s rozsahom 98“ a novú normatívnu prílohu F „Prístup na zabezpečenie pokrytia rozsahu v postupoch svedeckého posudzovania a preskúmania zložiek pri posudzovaní overovacích orgánov EÚ ETS“.
- 2) Ďalšia revízia je naplánovaná na rok 2022 a aktualizuje dokument o EN ISO/IEC 17029:2020 a EN ISO 14065:2021.

Dokument používajú národné akreditačné orgány, ktoré posudzujú a akreditujú overovacie orgány, pričom formálne preukazujú ich spôsobilosť a nezávislosť na vykonávanie overovania v súlade so špecifikovanými požiadavkami v EN ISO 14065:2013 a AVR.

Výraz „musí“ sa v tomto dokumente používa na označenie tých ustanovení, ktoré sú v súlade s požiadavkami AVR, „Pravidlami bezodplatného prideľovania“ (FAR) alebo Nariadením o monitorovaní a nahlasovaní (MRR) povinné. Výraz „mal by“ sa používa na označenie usmernenia, ktoré, aj keď nie je povinné, sa poskytuje ako uznávaný prostriedok na splnenie požiadaviek, ako je to v prípade uverejnených usmerňovacích dokumentov Európskej komisie (EC).

Mali by sa používať usmerňovacie dokumenty a vzory vypracované Európskou komisiou, hoci nie sú právne záväzné, keďže sa považujú za uznávané prostriedky na splnenie požiadaviek nariadenia o akreditácii a overovaní, ako aj za dôležité nástroje na dosiahnutie a zabezpečenie harmonizácie.

Overovatelia, ktorých systémy sa v žiadnom ohľade neriadia týmto dokumentom alebo usmerneniami a vzormi vypracovanými Európskou komisiou, budú spôsobilí na akreditáciu len vtedy, ak dokážu, že ju splňajú rovnocenným spôsobom. To neoslobodzuje overovací orgán od povinnosti dodržiavať EN ISO 14065:2013 a AVR.

1 ÚVOD

Tento dokument EA musí byť používaný národnými akreditačnými orgánmi na posúdenie overovacích orgánov, ktoré overujú ročné správy o emisiách, správy o tonokilometroch, správy o základných údajoch, správy o údajoch nových účastníkov alebo ročné správy o úrovni činnosti zahrnuté v rozsahu ich akreditácie predtým, ako sa predložia príslušným orgánom.

Cieľom tohto dokumentu je presadzovať harmonizovaný konzistentný prístup medzi národnými akreditačnými orgánmi pomocou kritérií pre overovacie orgány a ich posudzovania v rámci EÚ ETS.

Tento dokument musí byť používaný národnými akreditačnými orgánmi na posúdenie súladu overovacích orgánov s prílohou V k smernici 2003/87/ES a jej dodatkami a AVR, ale tento dokument tiež poskytuje overovacím orgánom informácie o tom, ako pripraviť a vykonať rôzne overovacie činnosti v EÚ ETS.

Overovacie orgány, ktoré si želajú overiť údaje, ktoré spadajú pod článok 10a smernice EÚ ETS 2003/87/ES, t. j. overenia požadované na podporu zmien v správach o základných údajoch, správach o údajoch nových účastníkov a výročných správach o úrovni činnosti, musia byť akreditované podľa EN ISO 14065:2013 a ich rozsah musí zahŕňať rozsah 98 (príloha I, AVR). Overovanie v rámci rozsahu 98 sa môže vykonávať len v sektoroch rozsahu (1 až 9 a 12) zahrnutých v rozsahu akreditácie overovacích orgánov.

Overovacie činnosti v rámci EÚ ETS sú funkciou technického auditu, ktorá viac súvisí s auditmi informácií a údajov než s auditom systémov manažérstva. Povaha tejto práce si vyžaduje transparentné, nezávislé záruky vo všetkých fázach plánovania a realizácie overovacej zákazky.

Štruktúra tohto dokumentu sa riadi číslovaním článkov normy EN ISO 14065:2013. Prítomnosť článkov bez akéhokoľvek dodatočného textu znamená, že pre tieto články neexistujú žiadne dodatočné požiadavky alebo usmernenia s ohľadom na to, čo je už obsiahnuté v EN ISO 14065:2013 a iných príslušných dokumentoch, vrátane AVR, Smerníc Európskej komisie a IAF MD 6.

Požiadavky v EN ISO 14065:2013 a AVR sa majú chápať ako aplikované, aj keď sa v tomto dokumente neopakujú.

2 **NORMATÍVNE ODKAZY**

Žiadne ďalšie požiadavky ani usmernenia.

3 **TERMÍNY A DEFINÍCIE**

Na účely tohto dokumentu EA a príloh sa uplatňujú definície v smernici EÚ ETS, AVR, FAR a MRR, ako aj tieto definície:

- a) „**Smernica EÚ ETS**“ znamená smernicu Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES z 13. októbra 2003, ktorou sa zriaďuje systém obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v rámci Spoločenstva a ktorou sa mení a dopĺňa posledná zmena a doplnenie smernice Rady 96/61/ES podľa smernice (EÚ) 2018/410 (18. marca 2018)
- b) „**EGD I**“ AVR vysvetľujúci usmerňovací dokument č. 1 vypracovaný Európskou komisiou
- c) „**Zariadenie**“ je definované v článku 3 písm. e) smernice 2003/87/ES
- d) „**KGN II(1-n)**“ kľúčové usmernenia AVR vypracované Európskou komisiou
- e) „**Nariadenie o registri**“ znamená nariadenie Európskej komisie (EÚ) č. 389/2013 z 2. mája 2013, ktorým sa zriaďuje register Únie podľa smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/87/ES, rozhodnutia č. 280/2004/ES a 406/2009/ES Európskeho parlamentu a Rady a ktorým sa zrušujú nariadenia Európskej komisie (EÚ) č. 920/2010 a č. 1193/2011.
- f) „**Správa o overení**“ znamená správu o externom overení, ktorú je prevádzkovateľ povinný predložiť spolu s ročným hlásením o emisiách, správou o základných údajoch alebo správou o tonokilometroch, ako sa uvádza v oddiele 8.4-6.
- g) „**Overovací orgán**“ znamená právnickú osobu alebo inú právnickú osobu vykonávajúcu overovacie činnosti (Poznámka: výraz používaný v AVR je „overovateľ“).
- h) „**Validovaný**“ – pojem používaný v bode 3 prílohy V k smernici o EÚ ETS. V tomto kontexte sa to má chápať ako „overený“.

4 ZÁSADY

Žiadne ďalšie požiadavky ani usmernenia.

5 VŠEOBECNÉ POŽIADAVKY

Organizačná štruktúra overovacích orgánov a jej postupy na zabezpečenie kvality musia byť také, aby podporovali integritu, nezávislosť a nestrannosť overovacieho orgánu a jeho činnosti.

5.1 Právny status

Žiadne ďalšie požiadavky ani usmernenia.

5.2 Právne a zmluvné záležitosti

Správa o overení musí byť vydaná akreditovaným overovacím orgánom, ktorý má zmluvu s prevádzkovateľom alebo prevádzkovateľom lietadla.

5.3 Riadenie a záväzok manažmentu

Overovací orgán musí určiť vrcholový manažment (napr. jednotlivca, skupinu, predstavenstvo), ktorý má celkovú právomoc a zodpovednosť za výmenu informácií s orgánmi posudzovania zhody a vnútroštátnymi akreditačnými orgánmi.

5.4 Nestrannosť

5.4.1 Záväzok k nestrannosti

Overovací orgán musí konať nestranne, byť nezávislý a vyhýbať sa neprijateľným konfliktom záujmov v súlade s požiadavkami v prílohe A k tomuto dokumentu, ako aj s požiadavkami v článku 43 AVR.

5.4.2 Zabránenie konfliktu záujmov

Skutočnosť, že overovací orgán zamestnáva overovací personál, o ktorom je známe, že poskytoval poradenstvo, inžinierstvo alebo akúkoľvek technickú pomoc hodnotenej organizácii, musí byť považované za veľkú hrozbu pre nestrannosť.

Ak overovací orgán zamestnáva personál, ktorý klientovi predtým poskytoval poradenstvo alebo technickú pomoc, ale nie na podporu výroku o GHG, overovateľ musí byť schopný preukázať prostredníctvom hodnotenia rizika nestrannosti a zavedením vhodných kontrol, ktoré minimalizujú riziko akéhokoľvek konfliktu záujmov, že overovateľ môže vykonať overenie pre tohto klienta bez ohrozenia jeho nestrannosti.

Zdôvodnenie, odôvodnenie a kontroly musia byť v každom prípade úplne zdokumentované.

5.4.3 Mechanizmus dohľadu nad nestrannosťou

Bežným spôsobom, ako splniť túto požiadavku, je mať výbor. Ak sa zvolí iné riešenie, dôvod musí byť odôvodnený.

Bez ohľadu na zvolený mechanizmus dohľadu nad jeho nestrannosťou by mal overovací orgán zabezpečiť, aby osoby alebo program pre tento dohľad boli alebo sú:

- 1) dostatočne kompetentné a nestranné na to, aby dohliadali na postupy a činnosti overovateľa s cieľom zabezpečiť nestranné fungovanie;
- 2) schopné mať prístup k dostatočným informáciám umožňujúcim tento dohľad;
- 3) riadne informované o svojej úlohe;
- 4) jasne podávali správy o svojich zisteniach v súvislosti s týmto dohľadom.

5.5 Krytie finančných záväzkov a financovanie

Overovací orgán musí preukázať informácie vrátane rizík spojených s overovacími činnosťami v EÚ ETS, ako boli predložené a prediskutované s poskytovateľom poistenia a na základe ktorých bolo určené krytie zodpovednosti. O úrovni poistenia alebo rezerv však nerozhoduje národný akreditačný orgán (NAB).

6 SPÔSOBILOSŤ

6.1 Manažment a pracovníci

Overovací orgán musí definovať kritériá spôsobilosti z hľadiska požadovaných vedomostí a zručností pre všetkých zamestnancov vykonávajúcich funkcie súvisiace s riadením a vykonávaním všetkých overovacích činností.

Pre všetkých zamestnancov zapojených do overovacích činností overovací orgán musí určiť spôsob hodnotenia ich spôsobilosti podľa stanovených kritérií spôsobilosti a musí viesť záznamy, ktoré preukazujú, ako jednotlivec preukázal dosiahnutie spôsobilosti kompetentnému hodnotiteľovi.

Skúsenosti, kvalifikácia a odborná príprava samy osebe nepreukazujú, že jednotlivec je kompetentný, ale poskytujú potenciálne cesty k získaniu spôsobilosti a sú užitočné ako nevyhnutné požiadavky.

Pokiaľ ide o vedúcich audítorov a audítorov EÚ ETS, overovací orgán predtým, ako povolí, aby sa jednotlivec označil za kompetentného, využije kompetentného hodnotiteľa na monitorovanie vedúceho audítora a audítora EÚ ETS na mieste.

Proces spôsobilosti by mal zohľadňovať usmernenie Európskej komisie KGN II.7 Kompetentnosť overovateľov.

6.2 Spôsobilosť pracovníkov

Overovací orgán musí byť schopný preukázať pochopenie a technickú schopnosť riadiť overovaciu prácu EÚ ETS pre skupinu činností, v ktorých ponúka akreditované služby. Požiadavky na spôsobilosť na pochopenie a technickú spôsobilosť teda zahŕňajú preukázanie technických znalostí požiadaviek na overovanie, rozsahov uvedených v prílohe 1 AVR, vrátane akýchkoľvek jedinečných parametrov priemyselného procesu, testovacích techník, opatrení na meranie/monitorovanie, metodík výpočtu a príslušných legislatívnych požiadaviek, atď.

Obmedzenia ovplyvňujúce spôsobilosť jednotlivca, a teda aj schopnosť plne vykonávať úlohu, by sa mali zaznamenávať. To by malo zahŕňať napríklad činnosť s obmedzeným rozsahom a v prípade potreby akékoľvek ďalšie požadované opatrenia, napr. podpora od technického odborníka alebo špecifikované fázy predbežného schvaľovania, ktoré sa majú uplatniť, atď.

Overovací orgán musí v pravidelných intervaloch prehodnocovať svoj proces spôsobilosti, aby zabezpečil, že kritériá spĺňajú požiadavky, a aby sa zaoberal všetkými zmenami a doplneniami

alebo akýmkoľvek inými problémami, ktoré možno identifikovať v súvislosti so stanovením kritérií spôsobilosti ako výsledok procesu monitorovania.

6.2.1 Monitorovanie výkonnosti

Všetok personál zapojený do procesu overovania musí podliehať monitorovaniu výkonnosti s cieľom potvrdiť spôsobilosť. Frekvencia monitorovania musí byť ročná. Overovací orgán musí zaviesť najvhodnejšie prostriedky monitorovania uplatniteľné na vykonávané úlohy a riziká neuspokojivých výsledkov ovplyvňujúcich záverečné overovacie stanovisko. To zahŕňa počítačové monitorovanie na mieste pre vedúcich audítorov, audítorov a expertov EÚ ETS ako súčasť kvalifikačného procesu, pozri článok 36 ods. 6.

Minimálna frekvencia monitorovania na mieste nesmie byť dlhšia ako 3 roky.

Kompetentný hodnotiteľ musí mať prinajmenšom rovnakú spôsobilosť ako vedúci audítor EÚ ETS a mať dobré znalosti o procesoch hodnotenia spôsobilosti overovacích orgánov.

Okrem toho musí mať overovací orgán k dispozícii postup na zabezpečenie priebežného školenia, aby sa zabezpečilo, že vedúci audítori, audítori a všetci zainteresovaní pracovníci sú informovaní o akýchkoľvek zmenách v normách, predpisoch, príslušných usmerneniach a iných legislatívnych požiadavkách (EÚ a vnútroštátnych) podľa potreby.

6.3 Štruktúra pracovníkov

6.3.1 Všeobecne

Overovací orgán musí uchovávať dostatočnú dokumentáciu na poskytnutie objektívnych dôkazov o výbere a riadení tímu.

Ak sa tím skladá z viac ako jedného člena, vedúci audítor zabezpečí, aby sa konkrétne úlohy delegovali na personál kompetentný na tieto úlohy.

6.3.2 Znalosti validačného alebo overovacieho tímu

Žiadne ďalšie požiadavky ani usmernenia.

6.3.3 Technická odbornosť validačného alebo overovacieho tímu

Kritériá odbornej spôsobilosti overovacích orgánov v technickom sektore by mali odzrkadľovať aspekty uvedené v Usmernení Európskej komisie, KGN II.7, a ak je to relevantné, mali by ďalej zahŕňať aspoň znalosti o nasledujúcich aspektoch:

Pre rozsah 98 „Iné činnosti podľa článku 10a smernice 2003/87/ES“, AVR 2018/2067, príloha 1.

Keďže tento typ činnosti sa vyskytuje v jednom zo sektorov pôsobnosti 1 až 9 a 12, overovací orgán by mal zabezpečiť, aby každý overovací tím pre takúto úlohu:

- 1) mal všetku spôsobilosť uvedenú pre príslušný rozsah pôsobnosti (1 až 9 a 12) na základe článkov 36 až 40 AVR (EÚ) 2018/2067;
- 2) mohol preukázať hlboké znalosti FAR (EÚ) 2019/331 vrátane usmerňujúcich dokumentov o harmonizovanej metodike pridelovania bezplatných kvót pre EÚ ETS po roku 2020 na overenie správ o základných údajoch a správ o údajoch o nových účastníkoch;
- 3) mohol preukázať hlboké znalosti vykonávacieho nariadenia (EÚ) 2019/1842 na overenie výročných správ o úrovni činnosti;
- 4) mohol preukázať hlboké znalosti týkajúce sa zamýšľanej bežnej prevádzky zariadenia, údržby, spoločného výrobného cyklu, emisnej náročnosti vstupov a typického využitia kapacity v príslušnom sektore v porovnaní s informáciami špecifickými pre daný sektor;
- 5) mal schopnosť vyhodnotiť, či aplikovaná energetická účinnosť alebo účinnosť a techniky znižovania emisií skleníkových plynov sú najmodernejšie.

6.3.4 Odbornosť validačného alebo overovacieho tímu pre audit údajov a informácií

Kritériá spôsobilosti pre audit údajov a informácií by mali odrážať aspekty uvedené v Usmernení Európskej komisie, KGN II.7.

6.3.5 Špecifická spôsobilosť validačného tímu projektu GHG

Neaplikovateľné.

6.3.6 Špecifická spôsobilosť overovacieho tímu projektu GHG

Neaplikovateľné.

6.3.7 Špecifická spôsobilosť vedúceho validačného alebo overovacieho tímu

Žiadne ďalšie požiadavky ani usmernenia.

6.4 Využívanie externých validátorov alebo overovateľov

Požiadavky podľa EN ISO 14065, článok 6.4, platia aj pre externých odborníkov.

6.5 Osobné záznamy

V osobných záznamoch sa musí uvádzať spôsobilosť každej osoby na rôzne overovacie činnosti vrátane skupiny činností, ako sa uvádza v prílohe I k AVR.

6.6 Outsourcing

Akreditácia podľa EN ISO 14065 pre príslušný rozsah overenia v súlade s AVR, príloha I národným akreditačným orgánom podľa EC/765/2008 je jedným zo spôsobov, ako splniť požiadavku nezávislého dôkazu, ktorý má poskytnúť externý orgán.

7 KOMUNIKÁCIA A ZÁZNAMY

7.1 Informácie poskytované klientovi alebo zodpovednej strane

Žiadne ďalšie požiadavky ani usmernenia.

7.2 Oboznámenie klienta alebo zodpovednej strany s ich zodpovednosťami

Žiadne ďalšie požiadavky ani usmernenia.

7.3 Dôvernosť

Žiadne ďalšie požiadavky ani usmernenia.

7.4 Verejne dostupné informácie

Overovací orgán musí dokumentovať, v pravidelných intervaloch aktualizovať a sprístupňovať prostredníctvom publikácií, elektronických médií alebo iných prostriedkov alebo na požiadanie:

- 1) informácie o akreditácii (akreditáciách), na základe ktorej overovateľ pôsobí;
- 2) opis procesu overovania vrátane pravidiel a postupov na vydanie alebo odmietnutie správy o overení.

7.5 Záznamy

Záznamy musí uchovávať overovací orgán najmenej 10 rokov po skončení ročného overovacieho cyklu. To platí aj v prípadoch, keď sa ďalšie overovanie nevykonáva.

8 PROCES VALIDÁCIE ALEBO OVEROVANIA

8.1 Všeobecne

Overovací orgán musí vykonať proces overovania emisií, správy o základných údajoch, správy o údajoch o novom účastníkovi, ročnej správy o úrovni činnosti alebo správy o tonokilometroch pre každé zariadenie alebo prevádzkovateľa lietadla, pre ktoré má overovací orgán overiť správu. Vzorkovanie v rámci skupiny zariadení alebo prevádzkovateľov lietadiel nie je povolené, pretože neposkytne dostatočné a vhodné dôkazy na vydanie overovacej správy na úrovni zariadenia alebo prevádzkovateľa lietadla.

Proces overovania je iteratívny proces, ktorý musí zahŕňať všetky kroky požadované v kapitole II AVR. Všetky kroky sú vzájomne prepojené; zistenia počas procesu overovania môžu znamenať, že overovateľ musí upraviť jeden alebo viacero krokov v procese overovania.

8.2 Povinnosti pred uzatvorením zmluvy

Hodnotenie rizík pre overovateľa (obchodné riziko)

Overovací orgán musí vykonať hodnotenie rizík, ktoré sú pre overovateľa spojené s vykonávaním práce v súlade s požiadavkami. Toto hodnotenie podnikateľského rizika musí byť plne zdokumentované. Hodnotenie by malo ukázať, že overovací orgán rozpoznal obchodné riziká spojené so zmluvou a že vyvinul prístup k práci, ktorý zabezpečí, že rozsah overovacej práce a uvedený čas budú v súlade s identifikovanými rizikami. Prístup musí byť zdokumentovaný.

Potrebné informácie

Overovací orgán musí zabezpečiť, aby prevádzkovateľ poskytol dostatočné informácie, na základe ktorých možno potvrdiť rozsah a ciele overovacej zákazky, pozri AVR, článok 10.

Overovací orgán musí uchovať listinné dôkazy o procesoch pred uzavretím zmluvy.

8.2.1 Nestrannosť

Žiadne ďalšie požiadavky ani usmernenia.

8.2.2 Spôsobilosť

Analýza spôsobilosti a potvrdenie zdrojov musí zahŕňať aj nezávislého technického recenzenta. Musia sa viesť záznamy, aby sa preukázalo, že pre každú overovaciu zákazku sa vykonala analýza spôsobilosti a vybral sa kompetentný overovací tím.

8.2.3 Zmluva

8.2.3.1 *Preskúmanie cenovej ponuky*

Pred predložením klientovi by mala byť cenová ponuka interne skontrolovaná a schválená kompetentnými pracovníkmi.

8.2.3.2 *Zmluvné podmienky pre overenie*

Overovací orgán by mal jasne a transparentne špecifikovať podmienky overovania.

Overovací orgán musí požiadať svojho klienta, aby zverejnil všetky relevantné informácie a údaje, aby overovaciemu orgánu umožnil vykonávať overovacie činnosti.

Overovací orgán požiada svojho klienta, aby umožnil NAB byť svedkom overovacích činností. Overovací orgán vo svojej zmluve o overení musí vyžadovať, aby klient:

- 1) urobil všetky potrebné opatrenia na vykonanie overovania a posúdenia na mieste, vrátane zabezpečenia preskúmania dokumentácie a prístupu do všetkých príslušných oblastí, záznamov a personálu na účely overenia a riešenia sťažností;
- 2) zabezpečil, aby sa správa o overení alebo akákoľvek jej časť nepoužívala zavádzajúcim spôsobom; a
- 3) sa zaviazal zverejniť všetky požadované údaje a informácie relevantné pre overenie.

8.2.4 Vymenovanie vedúceho tímu

Žiadne ďalšie požiadavky ani usmernenia.

8.3 Začiatok procesu

Žiadne ďalšie požiadavky ani usmernenia.

8.3.1 Výber validačného alebo overovacieho tímu

Žiadne ďalšie požiadavky ani usmernenia.

8.3.2 Komunikácia s klientom a zodpovednou osobou

Žiadne ďalšie požiadavky ani usmernenia.

8.3.3 Plánovanie

8.3.3.1 Vyčlenenie času

Overovací orgán musí určiť potrebný čas na každú uvedenú overovaciu zákazku a svoje rozhodnutie odôvodní a zaznamená. Pridelenie času sa musí zaznamenať v internej dokumentácii overovacieho orgánu. Akákoľvek zmena dní v dôsledku rokovaní s prevádzkovateľom alebo prevádzkovateľom lietadla sa musí zaznamenať a zdôvodniť. Akákoľvek zmena dní v dôsledku zistení počas strategickkej analýzy, analýzy rizík alebo implementácie plánu overovania sa musí zaznamenať a zdôvodniť.

Ak zariadenie uplatňuje rezervný prístup podľa MRR, článok 22, overovateľ musí pri určovaní vyčlenenia času zohľadniť aj to, že overenie musí zahŕňať ročnú aktualizáciu analýzy neistoty.

Ďalšie informácie o rozhodujúcich faktoroch pre vyčlenenie času nájdete v prílohe D.

Overovacie činnosti by sa mali naplánovať tak, aby sa zabezpečil dostatočný čas na:

- 1) vykonanie všetkých overovacích činností;
- 2) umožnenie prevádzkovateľovi alebo prevádzkovateľovi lietadla v prípade potreby riešiť problémy zistené overovacím orgánom;
- 3) umožnenie vypracovania overovacej správy a jej sprístupnenie zo strany prevádzkovateľa alebo prevádzkovateľa lietadla príslušnému orgánu do 31. marca každého roka alebo skôr, ak to vyžaduje príslušný orgán; a
- 4) vypracovanie a doplnenie internej overovacej dokumentácie, podávanie správ a revíziu.

8.3.3.2 Strategická analýza

Strategická analýza poskytuje overovaciemu orgánu základ pre vypracovanie analýzy rizík a plánu overovania.

Overovací orgán musí vyžadovať od prevádzkovateľa alebo prevádzkovateľa lietadla, aby pred vykonaním strategickej analýzy poskytol informácie definované v článku 10 ods. 1.

Strategická analýza musí zohľadňovať informácie podľa AVR, článku 11 a tieto vstupy:

- 1) kontrolný systém zariadenia alebo prevádzkovateľa lietadla, ktorý pozostáva z:
 - a. posúdenia rizika vykonaného prevádzkovateľom alebo prevádzkovateľom lietadla s cieľom identifikovať inherentné a kontrolné riziká v činnostiach toku údajov, ktoré by mohli viesť k skresleným údajom v ročnej správe o emisiách, v správe o základných údajoch alebo v správe o tonokilometroch a nezrovnalosti so schváleným plánom monitorovania alebo plánom metodiky monitorovania, prípadne povolením, a nesúlada s MRR alebo FAR;
 - b. kontrolných činností, ktoré zmiernujú identifikované riziká, vrátane zabezpečenia kvality používaných meracích zariadení a informačných technológií, interných previerok vykazovaných údajov, outsourcovaných procesov, opráv a nápravných opatrení a záznamov a dokumentácie.
- 2) pre letectvo – dostupnosť a zložitosť dodatočných postupov požadovaných podľa plánu monitorovania podľa MRR, príloha 1 (2);
- 3) či sa na určenie faktorov špecifických pre činnosť podľa MRR, článok 30, použili akreditované laboratóriá alebo neakreditované laboratóriá;
- 4) existencia kontrolného prostredia a/alebo systému environmentálneho manažérstva/systému auditu podľa EN ISO 14001/EMAS, EN ISO 9001 alebo ekvivalentného systému, ktorý pokrýva systém riadenia a zaznamenávania údajov relevantných pre GHG;
- 5) organizačné prostredie vrátane štruktúry organizácie, ktorá riadi prevádzkové, údržbové a dátové účtovné systémy, v rámci ktorých sa odvodzujú informácie o emisiách alebo tonokilometroch;
- 6) požadovaná hranica závažnosti, ktorá sa má uplatniť;
- 7) dostupnosť informácií z databáz vrátane informácií od Eurocontrolu, iných podobných organizácií a prevádzkovateľa a potreba návštev na mieste na overenie činností získavania údajov a manipulácie s nimi;
- 8) ročná aktualizácia analýzy neistoty, ak sa pre zariadenia uplatňuje rezervný prístup podľa MRR, článok 22;
- 9) pre ročné emisie z leteckej dopravy, či sa používa prístup pre malých producentov emisií podľa MRR, článok 54.

Proces overovania by nemal pokračovať, kým overovací orgán nezíska a nevyhodnotí dostatočné relevantné informácie, na ktorých môže založiť strategickú analýzu.

8.3.3.2.1 Výsledok a dokumentovanie strategickej analýzy

Strategická analýza by sa mala zamerať na všetky vyššie uvedené vstupy a následne použiť konvenčné nástroje strategickej analýzy, ako je hodnotenie silných/slabých stránok, na identifikáciu problémov a obáv.

Záver zo strategickej analýzy vrátane komentára k vyššie uvedeným vstupom poskytuje informácie a efektívne vstupy pre:

- 1) analýzu rizík;

- 2) plán overovania vypracovaný na konci analýzy rizík;
- 3) zistenia a závery overovania, ktoré sa majú predložiť v správe o overení.

Výsledky strategickej analýzy a ďalšie informácie zhromaždené počas strategickej analýzy musia byť zaznamenané overovacím orgánom do internej dokumentácie o overovaní.

8.3.3.3 *Analýza rizík*

Overovací orgán musí vykonať analýzu rizík podľa AVR, článok 12, a mala by sa vziať do úvahy analýza rizík overovacích orgánov KGN II.2 usmernenia Európskej komisie.

8.3.3.3.1 *Výsledok a dokumentovanie analýzy rizík*

Hodnotenie súvisiacich rizík musí poskytnúť informácie a účinný vstup pre:

- 1) plán overovania vypracovaný na konci analýzy rizík;
- 2) posúdenie rizika skreslených údajov alebo nezrovnalostí a či je pravdepodobné, že toto riziko bude mať významný vplyv;
- 3) zistenia a závery overovania, ktoré sa majú predložiť v správe o overení.

Výsledky analýzy rizík a ďalšie informácie zhromaždené počas analýzy rizík musia byť zaznamenané overovacím orgánom do internej overovacej dokumentácie.

Dokumentovanie strategickej analýzy a analýzy rizík je možné kombinovať.

8.3.3.4 *Plán overovania*

Na základe strategickej a rizikovej analýzy musí overovací orgán navrhnúť plán overovania, ktorý by okrem článku 13 AVR mal obsahovať:

- 1) posúdenie, či sú hranice zariadenia alebo prevádzkovateľa lietadla (zdroje emisií, zdrojové toky a materiálové toky) a systémy (hodnotenie rizika a postupy) správne definované v schválenom pláne monitorovania a/alebo pláne metodiky monitorovania;
- 2) posúdenie súladu so schváleným plánom monitorovania a/alebo plánom metodiky monitorovania;
- 3) prípadne špecifické aspekty kontinuálneho monitorovania emisií.

V prílohe B sú uvedené faktory ovplyvňujúce vypracovanie plánu overovania. V nasledujúcich odsekoch sú ďalej uvedené dva prvky plánu overovania.

8.3.3.5 *Program overovania*

Program overovania slúži ako prostriedok na monitorovanie a zaznamenávanie priebehu overovacích činností a rozsahu týchto činností.

8.3.3.6 *Plán odoberania vzoriek údajov*

Plán odoberania vzoriek údajov je interným dokumentom a súčasťou plánu overovania. Pozostáva z toho, čo bude overovanie zahŕňať: prístup k odoberaniu vzoriek údajov, ako aj údaje, ktoré sa majú testovať, a testy, ktoré sa majú vykonať s cieľom posúdiť, či údaje v správe o emisiách alebo tonokilometroch, v správe o základných údajoch, v správe s údajmi o nových účastníkoch alebo v ročnej správe o úrovni činnosti neobsahujú podstatne skreslené údaje. Vyvrcholením strategickej analýzy a analýzy rizík je vypracovanie správneho a vhodného prístupu k odoberaniu vzoriek údajov. Prístup k odoberaniu vzoriek údajov je založený na vzorkovaní rôznych oblastí a prvkov v rámci jednotlivého zariadenia, jeho podzariadení alebo činností prevádzkovateľa lietadla v súlade s:

- 1) prioritizáciou oblastí a údajov identifikovaných v rámci strategických a rizikových analýz;
- 2) súbormi údajov a ich vzťahom k plánu monitorovania alebo plánu metodiky monitorovania;
- 3) kľúčovými aspektami súladu so schváleným plánom monitorovania alebo plánom metodiky monitorovania;
- 4) optimalizáciou šírky a hĺbky odberu vzoriek s cieľom poskytnúť primeranú istotu;
- 5) dodatočne pre činnosti prevádzkovateľa lietadla – s potenciálnymi zmenami zdrojov skleníkových plynov počas vykazovaného obdobia, napr. prenajaté lietadlá, predané alebo nové lietadlá.

Primeraná istota tiež určuje hĺbku podrobností, ktoré overovateľ zahrnie do svojho plánu overovania, aby posúdil, či správa o emisiách, základných údajoch a správa s údajmi o úrovni činnosti alebo správa o tonokilometroch neobsahujú podstatne skreslené údaje. Overovateľ používa odoberanie vzoriek údajov ako súčasť podrobného overovania a toto musí:

- 1) byť reprezentatívne pre celý dátový priestor vrátane primárnych zdrojových údajov;
- 2) zahŕňať horizontálne a/alebo vertikálne kontroly údajov vykonávané overovateľom;
- 3) brať do úvahy režim odoberania vzoriek z auditov z predchádzajúcich rokov tak, že počas niekoľkých overovacích cyklov sú všetky toky údajov, zdrojové toky alebo zdroje emisií, základné údaje a údaje o činnosti zahrnuté do testovania vecnej správnosti; a
- 4) byť odôvodnené a podrobne uvedené v pláne overovania.

8.3.3.7 *Návšteva na mieste a hodnotenie zdrojových prúdov a zdrojov emisií*

Pokiaľ ide o prevádzkovateľov lietadiel, kontroly úplnosti musia zahŕňať používanie údajov o letovej prevádzke, ako sú údaje od Eurocontrolu. Mali by sa vziať do úvahy usmernenia Európskej komisie, GD III a súvisiaci rýchly sprievodca pre malých emitorov.

8.3.3.8 *Dokumentovanie plánu overovania*

Plán overovania vrátane úprav a dôvodov úprav plánu overovania musí byť zdokumentovaný v internej dokumentácii z overovania a musí byť následne použitý pri analýze procesu.

8.4 Validácia alebo overovanie

Overovací orgán musí vykonať vo fáze posudzovania overovania tieto činnosti:

- 1) analýza procesov (hlavná časť overovania);
- 2) dokončenie overovania a zistenia.

Overovanie emisií skleníkových plynov a údajov o tonokilometroch nezahŕňa koncepciu priebežného dohľadu, ktorá sa používa pri certifikácii systému manažérstva.

Usmernenie o overovacom úsilí vykonávanom tým istým overovacím orgánom počas opakovaných rokov a rovnováhe medzi jednoduchým a zložitým zariadením alebo činnosťami prevádzkovateľa lietadla nájdete v prílohe C. Upozorňujeme, že táto príloha sa netýka odoberania vzoriek medzi zariadeniami alebo prevádzkovateľmi lietadiel, ale odoberania vzoriek v rámci zariadení alebo činností prevádzkovateľa lietadla a jeho súboru údajov.

8.4.1 Analýza procesov (hlavná časť overovania)

Analýza procesov sa musí vykonať podľa AVR, články 14 až 20. Do úvahy by sa mal vziať aj usmerňovací dokument Európskej komisie, KGN II.3 Analýza procesov.

8.4.2 Návštevy na mieste

Pokiaľ sa neuplatňuje výnimka alebo sa neuplatňujú iné požiadavky v AVR, články 31 a 32, overenie sa musí vykonať na mieste (na miestach) s cieľom posúdiť monitorovacie systémy vrátane prevádzky meračov, uskutočniť rozhovory a zhromaždiť dostatočné informácie a dôkazy podľa AVR, článok 21. Do úvahy by sa mal vziať aj usmerňovací dokument Európskej komisie, KGN II.5 Návštevy na mieste počas overovania.

Keďže všetky zariadenia alebo prevádzkovatelia lietadiel musia predložiť svoje overené emisie alebo správu o tonokilometroch do 31. marca nasledujúceho roka alebo skôr, ak to vyžaduje príslušný orgán, overovací orgán by mal svoju overovaciu prácu rozložiť na celý rok, aby sa vyhol tlaku na dokončenie overenia a formulovanie overovacej správy. Záverečné overenie údajov nemožno dokončiť, kým nebudú k dispozícii všetky údaje, čo sa zvyčajne stane od januára nasledujúceho roka. Overenie údajov však možno spustiť hneď, ako budú k dispozícii nejaké údaje. Strategická analýza a analýza rizík poskytujú vstup do plánovania overovania a budú stanovené v pláne overovania.

Overovací orgán sa môže rozhodnúť medzi:

- 1) samostatným posúdením vopred, či schválený plán monitorovania alebo plán metodiky monitorovania boli správne implementované zariadením alebo prevádzkovateľom lietadla a či sú aktuálne, po ktorom nasleduje samostatné overenie údajov, čo môže zahŕňať každoročné vyhodnotenie údajov, po ktorom nasleduje kontrola po príprave správy o emisiách alebo správy o základných údajoch do konca roka; alebo
- 2) vykonaním kombinovaného overovania (implementácia overovania plánu monitorovania alebo plánu metodiky monitorovania a overovania údajov súčasne); alebo
- 3) kombinovaným overením správy o emisiách, správy o základných údajoch a/alebo správy ročných údajov o činnosti v rovnakom čase.

Toto rozhodnutie sa musí zakladať na analýze rizík, v ktorej sa zohľadňujú minuloročné výsledky overovania a aktuálne informácie o činnostiach zariadenia alebo prevádzkovateľa lietadla.

8.4.3 Iné overovacie činnosti

Overovací orgán môže použiť náhodné kontroly na odberanie vzoriek jednotlivých záznamov a údajov o emisiách počas špecifických časových období činnosti. Počas analýzy procesu by mal overovací orgán zhromažďovať záznamy, ktoré tvoria súčasť stopy auditu s objektívnymi dôkazmi na podporu zistení.

Pre zariadenia – odoberanie vzoriek údajov je povolené medzi záznamami jednotlivých zdrojových prúdov emisií a materiálových tokov alebo v rámci hraníc zariadenia a schváleného plánu monitorovania alebo plánu metodiky monitorovania. Všetky ostatné prístupy k odoberaniu vzoriek sa nevzťahujú na súbor údajov pokrývajúci niekoľko zariadení, povolení EÚ ETS alebo lokalít. V súlade s každým povolením EU ETS a súvisiacim plánom monitorovania alebo plánom metodiky monitorovania sa vyžaduje individuálne overenie.

Pre prevádzkovateľov lietadiel – odoberanie vzoriek údajov je povolené v rámci evidencie emisií alebo údajov o tonokilometroch z jednotlivých zdrojov skleníkových plynov v rámci činnosti prevádzkovateľa lietadla a schváleného plánu monitorovania. V súlade s každým plánom monitorovania sa vyžaduje individuálne overenie.

Odoberanie vzoriek údajov musí byť v súlade s článkom 20 AVR. Do úvahy by sa malo vziať aj usmernenie Európskej komisie, KGN II.4 Odoberanie vzoriek.

Pri druhej a následnej overovacej zákazke by sa mali brať do úvahy zistenia z predchádzajúcich zákaziek, aby sa zvýšila alebo znížila úroveň overovacej snahy poskytnutej jednotlivým zdrojom alebo údajom alebo systémom, pozri prílohu D.

Procesná analýza a podporná pracovná dokumentácia by mali zabezpečiť identifikáciu akýchkoľvek problémov, ktoré môžu mať vplyv na:

- 1) hranicu závažnosti;
- 2) rozhodnutie, že existujú skreslené údaje a nezrovnalosti.

Akékoľvek zistené skreslené údaje alebo nezrovnalosti musí prevádzkovateľ opraviť. Tieto otázky musia byť zahrnuté do internej overovacej dokumentácie v súlade s článkom 27 AVR. Ak sa skreslené údaje a nezrovnalosti pred vydaním správy o overení neodstránia, musia sa uviesť v správe o overení.

8.4.4 Proces overovania týkajúci sa Rozsahu 98

Usmerňovací dokument EC 4 „Overovanie správ o základných údajoch FAR, údaje o ročnej úrovni činnosti a validácia plánov metodológie monitorovania“ (EC GD4) poskytuje usmernenia pre overovania súvisiace s bezodplatným pridelovaním kvót na základe novej metodiky pre 4. fázu EÚ ETS (2021 – 2030), ktoré zahŕňajú:

- overenie správy o základných údajoch NIMS;
- overenie údajov o nových účastníkoch;
- overenie údajov o ročnej činnosti.

Overovací orgán vykonávajúci takéto overovacie činnosti musí byť akreditovaný podľa rozsahu 98 a v rozsahu (rozsahoch) technického odvetvia (odvetví) súvisiaceho so zariadením.

Proces overovania od fázy pred uzavretím zmluvy až po vydanie správy o overení prebieha podľa rovnakých krokov, aké sa vyžadujú pri overovaní ročných správ o emisiách. Overovací orgán musí prispôbiť proces overovania všetkým dodatočným a odlišným požiadavkám na overovanie súvisiacimi s bezodplatným pridelovaním kvót, ako sa uvádza v EC GD4.

8.4.5 Ukončenie overovania a zistenia

S cieľom posúdiť, či je overovacie riziko na prijateľne nízkej úrovni na získanie primeranej istoty, by mal overovací orgán preskúmať analýzu rizika, aby potvrdil, či bolo rozloženie overovacieho úsilia primerané, a dospieť k záveru o vplyvoch, ktoré to môže mať na rozhodnutie o overení.

Procesná analýza je ukončená po vykonaní všetkých činností popísaných v pláne overovania a po overení úplnosti, účinnosti a primeranosti nápravných opatrení alebo nových informácií.

Pri vypracúvaní svojich záverov musí overovací orgán spĺňať požiadavky smernice EÚ ETS príloha V bod 11 a AVR, článok 27. Do úvahy by sa mal vziať aj usmerňovací dokument Európskej komisie, KGN II.6 Správa o overení.

8.4.6 Skreslené údaje a nezrovnalosti

Vysvetlenie toho, čo predstavuje podstatne skreslené údaje a nezrovnalosti, nájdete v prílohe E a v usmerňovacích dokumentoch Európskej komisie, EGD I, kapitola 3 a KGN II.3 Analýza procesu.

Pri nahlasovaní počas procesu overovania overovací orgán musí požiadať prevádzkovateľa o nápravu odstrániteľných podstatne skreslených údajov a nezrovnalostí a umožní mu to. Malo by sa tak stať čo najskôr, aby bol overovací orgán schopný preskúmať konečné zmeny pred termínom na predloženie správy.

Skreslené údaje a nezrovnalosti, ktoré sú vyriešené v čase vydania správy overovacích orgánov, najneskôr pred termínom na predloženie správy o emisiách, správy o základných údajoch, správy o údajoch o novom účastníkovi, správy o ročných údajoch o úrovni činnosti alebo správy o tonokilometroch, sa musia zaprotokolovať a zdokumentovať v internej overovacej dokumentácii.

Ak skreslené údaje alebo nezrovnalosti nie je možné odstrániť alebo nie sú odstránené najneskôr do termínu na predloženie správy o emisiách, správy o základných údajoch, správy o údajoch nového účastníka, ročnej správy o údajoch o činnosti alebo správy o tonokilometroch, ktorá podlieha dátum podpísania správy o overení, overovací orgán musí posúdiť, či sú tieto skreslenia závažné alebo či predstavujú nezrovnalosti. Podstatne skreslené údaje alebo nezrovnalosti musia viesť k overovaciemu stanovisku v správe o overení, že správa o emisiách, správa o základných

údajoch, správa o údajoch nového účastníka, ročná správa o údajoch o činnosti alebo správa o tonokilometroch nie sú overené ako uspokojivé, pozri AVR, článok 27 (1)(b)-(e).

Poznámka: Ak prevádzkovateľ nepodnikol žiadne kroky, za akúkoľvek sankciu zodpovedá príslušný orgán, a nie overovateľ.

Overovateľ by mal prevádzkovateľa pravidelne informovať o postupe overovania a o potenciáli akýchkoľvek podstatne skreslených údajoch alebo nezrovnalosti, ktoré môžu viesť k názoru, že overenie nebolo uspokojivé.

8.4.7 Nahlasovanie overovacieho orgánu

Na konci procesu overovania overovací orgán musí pripraviť:

- internú overovaciu dokumentáciu; (AVR, článok 26; usmerňovací dokument Európskej komisie, EGD I vysvetľujúce usmernenie k AVR, príloha II); a
- overovaciu správu adresovanú prevádzkovateľovi (AVR, článok 27; usmerňovací dokument Európskej komisie, KGN II.6 Správa o overení, a vzor uverejnený Európskou komisiou).

8.4.8 Správa o overení

Podľa prílohy V k smernici o EÚ ETS a článku 27 AVR možno správu o emisiách, správu o základných údajoch, správu o údajoch o nových účastníkoch, ročnú správu o údajoch o činnosti alebo správu o tonokilometroch overiť ako uspokojivú, ak údaje v správach neobsahujú podstatne skreslené údaje.

8.5 Preskúmanie a vydanie vyhlásenia o validácii alebo overení

8.5.1 Proces preskúmania

Proces preskúmania plní štyri rôzne funkcie:

- 1) kontrolnú funkciu (hľadať technické chyby alebo opomenutia a súhlasiť s dosiahnutým názorom, čo si vyžaduje porovnateľnú technickú odbornosť ako vedúci audítor EÚ ETS, ktorý je zodpovedný za záverečnú overovaciu správu);
- 2) záverečnú kontrolu, že overovací orgán konal s náležitou starostlivosťou a je si vedomý svojej povinnosti starať sa o svojho klienta, vrátane zabezpečenia toho, že rozsah pracovných činností je v súlade s činnosťami zariadenia alebo prevádzkovateľa lietadla, kontrolnými opatreniami a primeranými požiadavkami na istotu;
- 3) záverečná kontrola na potvrdenie, či overovací orgán vykonal overenie v súlade s príslušnými požiadavkami (smernica EÚ ETS, AVR, MRR, FAR, národné predpisy, interné požiadavky, požiadavky na akreditáciu); a
- 4) funkcia korektúry (na opravu jednoduchých chýb, prehodení čísel, typografických chýb a vynechaní, zabezpečenie súladu medzi správou o emisiách, správou o tonokilometroch, správou o základných údajoch, správou o údajoch o novom účastníkovi, výročnou správou o údajoch o činnosti a správou o overení).

Preskúmanie by sa malo zamerať najmä na tieto overovacie činnosti:

- 1) vymenovanie vedúceho audítora a/alebo tímu EÚ ETS – vrátane hodnotenia spôsobilosti;
- 2) hodnotenie podnikateľského rizika – najmä rozhodnutie o prijatí zákazky a odôvodnenie pre vyčlenenie času;
- 3) strategickú analýzu;
- 4) analýzu rizika;
- 5) plán overovania vrátane návrhu odoberania vzoriek údajov, ak je to vhodné, a jeho odôvodnenia;
- 6) overovacie hodnotenie (analýza procesu) vrátane modifikácií overovacích činností;
- 7) vypracovanie internej overovacej dokumentácie a overovacej správy zabezpečujúce súlad oboch, vrátane zistení a záverov overovania;
- 8) akékoľvek problémy vznesené overovacím orgánom, najmä tie, ktoré bránia uspokojivej správe o overení;
- 9) identifikované oblasti zlepšenia a následné opatrenia na základe týchto odporúčaní;
- 10) skreslené údaje a nezrovnalosti, ktoré boli opravené do termínu predloženia správy o emisiách, správy o tonokilometroch, správy o východiskových údajoch, správy s údajmi o novom účastníkovi alebo ročnej správy s údajmi o činnosti (pod podmienkou podpísania správy o overení) boli zaznamenané v internej overovacej dokumentácii a skreslené údaje a nezrovnalosti, ktoré zostali po termíne, boli zaznamenané v správe o overení;
- 11) preskúmanie všetkých zostávajúcich neopravených skreslených údajov a nezrovnalostí a rozhodnutie, či majú významný vplyv na vykazované údaje;
- 12) zdôvodnenie rozhodnutia vydať správu o overení alebo vydať overovacie stanovisko, že správa o emisiách, správa o tonokilometroch, správa o základných údajoch, správa o údajoch nového účastníka alebo ročná správa o údajoch o činnosti je buď overená ako uspokojivá, alebo nie je overená z dôvodov ako je uvedené v článku 27 AVR.

8.5.2 Zadanie emisných hodnôt do registra

Podľa článku 35 nariadenia o registri môže overovací orgán zadávať a/alebo schvaľovať príslušné záznamy do registra EÚ ETS týkajúce sa konečných overených emisií skleníkových plynov za príslušné obdobie a pre príslušné činnosti. Možnosť vložiť a/alebo schváliť záznam závisí od spôsobu, akým o tom rozhodne príslušný orgán a ako sa to implementuje do vnútroštátnych právnych predpisov.

8.6 Záznamy

Informácie v internej dokumentácii o overení musia obsahovať odôvodnenie posúdení overovacieho orgánu v súvislosti s rozhodnutím o tom, či nezrovnalosť alebo nesprávny údaj má alebo nemá podstatný vplyv na vykazované údaje, a podloženie, že proces overovania bol vykonaný efektívne. Interná overovacia dokumentácia musí poskytnúť dôkazy, na ktorých sa zakladá správa o overení, ako aj základ pre pripomienky prevádzkovateľa alebo prevádzkovateľa lietadla týkajúce sa zlepšenia výkonnosti prevádzkovateľa alebo prevádzkovateľa lietadla pri monitorovaní a podávaní správ o emisiách a tonokilometroch.

Príloha II v usmerňovacom dokumente Európskej komisie, EGD I, vysvetľujúce usmernenie k AVR, popisuje, čo by malo byť aspoň súčasťou internej overovacej dokumentácie.

8.7 Skutočnosti zistené po vydaní vyhlásenia o validácii alebo overení

Ak správa o overení vyžaduje revíziu z dôvodu skutočností zistených po overení alebo na žiadosť príslušného orgánu, overovací orgán musí zaviesť postupy na vydanie revidovanej správy o overení.

9 ODVOLANIA

Žiadne ďalšie požiadavky ani usmernenia.

10 SŤAŽNOSTI

Sťažnosti prijaté národným akreditačným orgánom týkajúce sa overovacieho orgánu sa musia riešiť podľa AVR, čl. 62.

11 OSOBITNÉ PRÍPADY VALIDÁCIE ALEBO OVEROVANIA

Žiadne ďalšie požiadavky ani usmernenia.

12 SYSTÉM MANAŽÉRSTVA

Systém manažérstva musí zabezpečiť splnenie špecifických požiadaviek v AVR (pozri aj prílohu II k AVR). Pri vytváraní, udržiavaní a zlepšovaní systému riadenia by sa mali brať do úvahy usmernenia Európskej komisie.

Pre všeobecné prvky systému manažérstva by sa za dostatočnú mala považovať úroveň implementácie podobná požiadavkám v EN ISO/IEC 17021-1, článok 10.3.

Interný audit overovacieho orgánu by sa mal riadiť pokynmi EN ISO 19011.

Overovací orgán musí stanoviť postupy na poskytovanie informácií požadovaných AVR, článok 77, národnému akreditačnému orgánu, ktorý akreditoval overovací orgán. Informácie by sa mali poskytovať pomocou vzorov poskytnutých Európskou komisiou, pozri usmerňovací dokument Európskej komisie, KGN II.10 Výmena informácií.

PRÍLOHA A – NESTRANNOŠŤ A NEZÁVISLOSŤ (NORMATÍVNA)

Overovací orgán musí zabezpečiť, aby činnosti iných orgánov neovplyvnili dôvernosť, objektivitu a nestrannosť jeho overovania. Overovací orgán sa musí vyhýbať akejkoľvek situácii, ktorá by viedla ku konfliktu záujmov vyplývajúcemu z činnosti akéhokoľvek iného orgánu.

Nesmie poskytovať žiadne konzultačné služby ani technickú pomoc, ak by finančná závislosť mohla ohroziť nestrannosť overovacej činnosti.

Poradenstvo alebo technická pomoc a overovanie sa nesmú uvádzať na trh spoločne. Konzultačný orgán alebo orgán technickej pomoci nesmie tvrdiť ani naznačovať, že overenie by bolo jednoduchšie, ľahšie, rýchlejšie alebo lacnejšie, ak by sa použil špecifikovaný overovateľ. Činnosti overovacieho orgánu sa nesmú uvádzať na trh ako spojené s činnosťami organizácie, ktorá poskytuje poradenstvo, inžinierstvo alebo akúkoľvek technickú pomoc súvisiacu s GHG.

Všetci pracovníci vykonávajúci overovanie, či už interní alebo externí, alebo výbory, ktoré by mohli ovplyvniť overovacie činnosti, musia konať nestranne a nedovoliť, aby obchodné, finančné alebo iné tlaky ohrozili nestrannosť. Overovací orgán musí mať formálne pravidlá a/alebo zmluvné podmienky, ktoré zabezpečia, že každý člen tímu bude konať nestranne.

Overovacie orgány musia použiť tieto informácie ako vstup na identifikáciu ohrozenia nestrannosti vyvolaného činnosťou týchto pracovníkov alebo organizáciami, ktoré ich zamestnávajú.

Informatívna príloha B k EN ISO 14065:2013 uvádza potenciálne riziká a záruky nestrannosti. V rámci EÚ ETS sa tieto považujú za usmernenia s rovnakým štatútom ako usmernenia EA-6/03. Slovo „môže“, ako sa používa v prílohe B, je ekvivalentom slova „mal by“ v tomto usmernení.

PRÍLOHA B – PLÁN OVEROVANIA – PODROBNOSTI (NORMATÍVNA)

Tam, kde je to relevantné, majú na plán overovania hlavný vplyv tieto tri faktory:

Počítačové informačné systémy:

Ak sa overovanie údajov uskutočňuje v rámci počítačového informačného systému, overovací orgán by mal zvážiť:

- 1) inherentné riziká prevádzkovateľa týkajúce sa úplnosti, konzistentnosti, spoľahlivosti a presnosti hlásených údajov zo skutočných alebo potenciálnych zlyhaní počítačového informačného systému (napr. zlyhania počítačového systému, ktoré majú za následok zlyhanie zberu údajov z automatizovaného monitorovacieho zariadenia počas doby zlyhania systému);
- 2) možné chyby softvérového kódovania alebo skriptovania, ktoré môžu viesť k skresleným údajom alebo podstatne skresleným údajom vo vykazovaných údajoch (napr. ručné zadanie funkcie do tabuľky alebo základná chyba programovacieho kódu na vysokej úrovni, ktorá vedie k nesprávnemu súhrnnému údaju alebo nesprávnemu emisnému faktoru/prepočtu);
- 3) ľudské chyby v počítačovom informačnom systéme (napr. prepísanie tabuľky obsahujúcej údaje z minulého mesiaca údajmi z tohto mesiaca pred zálohovaním údajov);
- 4) ak ide o počítačový informačný systém na mieru (neštandardný) softvér, môže byť potrebné zahrnúť do overovacieho tímu odborné znalosti v oblasti informačných technológií/softvérového inžinierstva;
- 5) prevládajúce prostredie informačnej bezpečnosti, v rámci ktorého sa údaje spravujú – narušenie informačnej bezpečnosti môže viesť k zlyhaniu alebo zvýšenému riziku pri porovnávaní, prenose, spracovaní, analýze, agregácii (alebo dezagregácii) a hlásení o ukladaní údajov. Zlyhania v informačnej bezpečnosti môžu tiež vyplývať z neadekvátnych postupov zálohovania údajov;
- 6) správne používanie výpočtového vzorca a riadenie prístupu, možnosť obnovy dát, plánovanie kontinuity a bezpečnosť s ohľadom na informačné technológie.

Kontrolné prostredie zariadenia alebo prevádzkovateľa lietadla:

Overovacie orgány by mali dostatočne porozumieť kontrolnému prostrediu a kontrolnému systému, aby mohli posúdiť informovanosť manažmentu a činnosti týkajúce sa vnútorných kontrol a ich dôležitosť pri vytváraní a vykazovaní emisií alebo informácií o tonokilometroch a súlad s povolením, ak je to vhodné, a požiadavkami plánu monitorovania.

Pri plánovaní overovania by sa mali overovacie orgány pýtať manažmentu, aby pochopili:

- 1) posúdenie rizika prevádzkovateľa týkajúce sa inherentných a kontrolných rizík, nesprávnych údajov v ročnej správe o emisiách, správe o základných údajoch alebo správe o tonokilometroch a nezrovnalostiach so schváleným plánom monitorovania alebo plánu metodiky monitorovania a nesúlad s MRR alebo FAR;
- 2) riadenie účtovných systémov a systémov vnútornej kontroly, ako aj iné kontrolné činnosti uvedené v MRR a FAR a schválený plán monitorovania alebo plán metodiky

- monitorovania, ktoré prevádzkovateľ alebo prevádzkovateľ lietadla zaviedol na riešenie takýchto inherentných a kontrolných rizík;
- 3) pochopenie manažmentom implementácie a údržby účtovných systémov a systémov vnútornej kontroly, ako aj iných kontrolných činností, ako sa uvádza v MRR alebo FAR a schválenom pláne monitorovania alebo pláne metodiky monitorovania na predchádzanie chybám a ich zisťovanie;
 - 4) či manažment zistil nejaké skreslené údaje a nezrovnalosti.

Pomocou techník, akými sú dopytovanie, pozorovanie, inšpekcia a analytické postupy, spolu s predchádzajúcimi skúsenosťami overovateľ získa dostatočné znalosti o kontrolnom prostredí zariadenia alebo prevádzkovateľa lietadla, aby umožnil vypracovanie a implementáciu plánu overovania. Overovací orgán získa informácie o zariadení alebo prevádzkovateľovi lietadla:

- obchodnej štruktúre;
- prevádzkových procesoch;
- personálnych politikách a postupoch;
- oznamovaní informácií;
- počítačových informačných systémoch.

Aby bol overovací orgán schopný vypracovať a implementovať plán overovania, mal by poznať systémy kontroly v zariadení alebo prevádzkovateľa lietadla a posúdiť, či systémy kontroly a súvisiace činnosti stanovené v schválenom pláne monitorovania alebo pláne metodiky monitorovania boli implementované správne a fungujú správne vo vzťahu k tokom údajov a generovaniu dátumu emisií, základných údajov, nových údajov o vstupe, údajov o ročnej činnosti alebo údajov o tonokilometroch.

Prevádzkovateľ alebo prevádzkovateľ lietadla ani overovací orgán by nemali predpokladať, že prispôbenie a implementácia takýchto systémov môže sama osebe minimalizovať rôzne riziká spojené s overovaním EÚ ETS. Ak má však zariadenie alebo prevádzkovateľ lietadla zavedený systém environmentálneho manažérstva, ako je EN ISO 14001, EMAS alebo ekvivalentný systém, môže to zjednodušiť zhromažďovanie materiálu na overenie v rámci EÚ ETS za predpokladu, že systém manažérstva rieši všetky otázky súvisiace s dátovým a informačným systémom pre EÚ ETS. Prispôbenie a implementácia systému riadenia môže pomôcť zlepšiť, ako aj formalizovať riadenie, implementáciu a neustále zlepšovanie činností potrebných na podporu povolení EÚ ETS, MRR alebo FAR a iných podporných požiadaviek EÚ ETS.

Overovací orgán musí riešiť postupy potrebné na monitorovanie a podávanie správ o skleníkových plynoch a správne uplatňovanie týchto postupov, ako sú uvedené v schválenom pláne monitorovania, v rámci činností zariadenia alebo prevádzkovateľa lietadla. Vzhľadom na kontrolné prostredie a kontrolný systém plán overovania musí pokrývať požiadavky v AVR, článok 13.

Súlad implementácie schváleného plánu monitorovania:

Overovateľ musí skontrolovať a potvrdiť správnu implementáciu schváleného plánu monitorovania a prípadne súvisiaceho povolenia EÚ ETS vrátane správneho uplatňovania metodiky monitorovania.

Overovací orgán by preto mal definovať plán overovania tak, aby zahŕňal:

- 1) tabuľky a metódy výpočtu, aby sa zabezpečilo, že sú presné a transparentné a že sa riadia metodikou definovanou v schválenom pláne monitorovania;
- 2) zdroj externých údajov, ako sú emisné faktory a oxidačné faktory, aby sa zabezpečilo, že sú správne a správne aplikované;
- 3) typ merania, od ktorého závisí zhromažďovanie údajov a či meradlo:
 - a. bolo zahrnuté do schváleného plánu monitorovania;
 - b. vyhovuje požiadavkám (vrátane neistoty) špecifikovaným v schválenom pláne monitorovania;
 - c. má aktuálny platný stav kalibrácie v súlade s postupmi prevádzkovateľa na zabezpečenie kvality meracieho zariadenia a používanej informačnej technológie (ak je to relevantné). Ak komponenty meracieho zariadenia nemožno kalibrovat' a príslušný orgán schválil alternatívne kontrolné činnosti a podrobne ich uviedol v pláne monitorovania, overovateľ by to mal tiež skontrolovať;
- 4) presnosť a uplatniteľnosť spracovateľských činností uplatňovaných na toky primárnych údajov predtým, ako sa uložia do prechodného úložiska údajov a spracujú na predloženie v správe o emisiách a správe o tonokilometroch;
- 5) akékoľvek zmeny v režimoch údržby a kalibrácie zariadení, ktoré môžu mať podstatný vplyv na vykazované údaje a správy o emisiách, a či majú vplyv na súlad so schváleným plánom monitorovania;
- 6) dokumentáciu právnej a prevádzkovej štruktúry a hraníc zariadenia alebo prevádzkovateľa lietadla, vrátane otázok vlastníctva, fúzií a akvizícií, outsourcingu, kontroly dominantného manažmentu (nad emisiami alebo odstraňovaním skleníkových plynov) a zmluvných požiadaviek a ako súvisia s rozsahom schváleného plánu monitorovania, nahlásenými údajmi a správami o emisiách.

PRÍLOHA C – OVEROVACÍ VÝKON PRI OPAKOVANÝCH OVEROVANIACH (INFORMATÍVNA)

Uplatňujú sa rovnaké overovacie činnosti pre každé zariadenie alebo prevádzkovateľa lietadla?

Každé zariadenie alebo prevádzkovateľ lietadla musí monitorovať svoje emisie skleníkových plynov na základe schváleného plánu monitorovania alebo plánu metodiky monitorovania. Schválený plán monitorovania alebo plán metodiky monitorovania je špecifický pre každé zariadenie alebo prevádzkovateľa lietadla a podľa potreby sa musia zmeniť a doplniť tak, aby odrážal meniace sa okolnosti v súlade s MRR, článkom 14 alebo FAR, článkom 9.

Aby sa predišlo tomu, aby relatívne jednoduché zariadenia alebo prevádzkovatelia lietadiel podliehali príliš prísnemu plánu overovania, do tohto dokumentu boli začlenené dve ustanovenia:

- 1) overovací orgán musí skontrolovať, či sa pri vypracovaní správy o emisiách, základných údajoch alebo správe o tonokilometroch uplatnil schválený plán monitorovania alebo plán metodiky monitorovania. Relatívne jednoduché zariadenia alebo prevádzkovatelia lietadiel budú mať jednoduchší plán monitorovania alebo plán metodiky monitorovania ako zložité zariadenia alebo prevádzkovatelia lietadiel, čo bude mať za následok jednoduchší proces overovania;
- 2) overovací orgán musí vypracovať plán overovania pre každé zariadenie alebo prevádzkovateľa lietadla. Tento plán overovania je zostavený na základe strategickej analýzy a analýzy rizík. Týmto spôsobom bude proces overovania zodpovedať špecifickým okolnostiam, ktoré sa vzťahujú na dané zariadenie alebo prevádzkovateľa lietadla, a bude sa vykonávať účinným a efektívnym spôsobom.

Uplatňujú sa rovnaké overovacie činnosti počas opakovaných rokov?

Procesy overovania v rámci toho istého zariadenia alebo pre toho istého prevádzkovateľa lietadla sa budú z roka na rok líšiť v závislosti od faktorov, ako sú:

- 1) zmeny schváleného plánu monitorovania alebo plánu metodiky monitorovania;
- 2) zmeny v zariadení alebo týkajúce sa prevádzkovateľa lietadla, či už súvisiace s jeho zdrojmi emisií, materiálovými tokmi, zdrojovými tokmi alebo systémom riadenia údajov. To by zahŕňalo personálne zmeny;
- 3) posilnenie alebo oslabenie systému správy údajov a iných kontrolných činností, ktoré sa majú vykonávať podľa MRR, články 57 a 58 alebo FAR, články 8 a 11;
- 4) zistenia z predchádzajúcich rokov.

Aby sa predišlo duplicitnej práci medzi rokmi, boli do tohto dokumentu zapracované nasledujúce ustanovenia. Uplatňujú sa len vtedy, keď ten istý overovací orgán vykonáva overovacie posúdenie pre to isté zariadenie alebo prevádzkovateľa lietadla v rovnakom obchodovacom období:

- 1) pri strategickej analýze aj analýze rizík by sa pozornosť v nasledujúcom roku mala zamerať na zmeny a vývoj. To bude závisieť od zmien a ich vplyvu. Môže sa stať, že bude potrebné zopakovať úplnú strategickú analýzu a analýzu rizík, keď sa zmeny nahromadia. Overovací orgán by mal posúdiť a zdôvodniť, či minuloročná

- strategická analýza a analýza rizík stále platia, alebo či bude potrebné ich upraviť na základe nových okolností;
- 2) overovací orgán vypracuje plán overovania na každý rok. Tento plán overovania je zostavený na základe prehodnotenej a zmenenej strategickej analýzy a analýzy rizík. Týmto spôsobom bude proces overovania zodpovedať špecifickým okolnostiam, ktoré sa vzťahujú na dané zariadenie alebo prevádzkovateľa lietadla, a bude sa vykonávať účinným a efektívnym spôsobom;
 - 3) overovací orgán zväži zdokumentované dôkazy a procesy súvisiace s:
 - a. posilnením systému správy údajov a iných kontrolných činností, ktoré sa majú vykonávať v súlade s článkom 57 a 58 MRR alebo článkom 11 FAR;
 - b. pozitívnym dôkazom, že nenastali žiadne zmeny.

Tieto môžu zmenšiť veľkosť vzorky, a ak áno, dôvod týchto zmien by sa mal jasne zdokumentovať, aby sa uľahčila interná a externá kontrola.

Čo sa stane, ak overenie vykoná nový overovací orgán / prevezme ho?

V prípadoch, keď sa overovacia zmluva prevezme počas obchodovacieho obdobia, vyššie uvedené úvahy neplatia. Nový overovací orgán vykoná overenie, ako keby išlo o prvé overenie.

PRÍLOHA D – FAKTORY, KTORÉ TREBA BRAŤ DO ÚVAHY PRI VYČLEŇOVANÍ ČASU A VZORKOVANÍ ÚDAJOV (NORMATÍVNA)

Overovací orgán musí zohľadniť pri určovaní časového rozvrhu pre overovaciu zákazku okrem AVR čl. 9, aj tieto faktory. Rovnaké faktory musia platiť prinajmenšom pri určovaní rozsahu odoberania vzoriek údajov.

Do úvahy sa musia vziať aspoň tieto faktory:

- 1) zložitosť zariadení alebo činností prevádzkovateľa lietadla;
- 2) schválený plán monitorovania alebo plán metodiky a jeho zložitosť;
- 3) typy a počet zdrojov skleníkových plynov a zdrojových prúdov;
- 4) počet dátových parametrov;
- 5) veľkosť celkového súboru údajov a množstvo údajov, ktoré sa majú skontrolovať, vrátane údajov, ktoré neboli spracované na použitie (a návrat k takýmto údajom);
- 6) presnosť postupov správy a uchovávanía údajov, platnosť vzorkovacích frekvencií a či chýbajú údaje o emisiách v dôsledku poruchy alebo nesprávneho fungovania zariadenia;
- 7) účtovný systém a jeho zložitosť;
- 8) presnosť a úplnosť činností získavania údajov a manipulácie s nimi;
- 9) robustnosť kontrolných činností ako súčasti kontrolného systému, ktoré sa implementujú na zmiernenie inherentných a kontrolných rizík identifikovaných v hodnotení rizika, ktoré má vykonať prevádzkovateľ;
- 10) veľkosť vzorky na základe významnosti, primeranej istoty, inherentného rizika, kontrolného rizika a detekčného rizika;
- 11) spôsobilosť personálu overovateľa a spôsob, akým sa budú využívať počas overovania;
- 12) transparentnosť kontrolného systému a počet, koľkokrát ľudia musia s údajmi manipulovať;
- 13) organizačnú kultúru súvisiacu s riadením a dodržiavaním interných postupov a ich nápravy;
- 14) jazyk relevantný pre overenie, potreba použitia tlmočníka;
- 15) validácia počítačom riadených rozhraní a systémov súvisiacich s údajmi;
- 16) vedenie záznamov;
- 17) interná kontrola a validácia údajov (horizontálne a vertikálne kontroly);
- 18) či sú faktory výpočtu (emisné faktory, čistá výhrevnosť, oxidačný faktor atď.) určené prevádzkovateľom alebo tretími stranami (dodávatelia, externé akreditované / neakreditované laboratória), alebo či boli založené na štandardnej hodnote.

Pri zariadeniach sa musia brať do úvahy tieto dodatočné faktory:

- 1) použitie metódy výpočtu alebo metódy merania (alebo ich kombinácie) na určenie emisií skleníkových plynov a/alebo materiálových tokov;
- 2) typy a počet zdrojov emisií a/alebo materiálových tokov, kde sa používajú metódy kontinuálneho merania;
- 3) spôsob, akým sa určuje množstvo zdrojového prúdu (prostredníctvom hodnotenia zmien zásob alebo priameho meraného použitia), vlastným meraním prevádzkovateľa alebo spoliehaním sa na údaje dodávateľa;

- 4) ak zariadenie uplatňuje rezervný prístup, posúdenie ročnej aktualizácie analýzy neistoty, ktorá je súčasťou overovania podľa MRR, článok 22;
- 5) spôsob, akým boli emisie EÚ ETS určené kontinuálnym meraním emisií, ak sa uplatňujú, vrátane platných noriem, princípu merania a použitých parametrov;
- 6) aplikácia EN 14181 a iných požiadaviek na kalibráciu v prípade CEMS.

Pre letectvo sa musia brať do úvahy tieto dodatočné faktory:

- 1) úplnosť zdrojov skleníkových plynov;
- 2) či má tento prevádzkovateľ lietadla nejaké chýbajúce údaje;
- 3) úplnosť údajov o lete, emisiách, činnosti a tonokilometroch;
- 4) zložitosť údajov o hmotnosti a vyvážení;
- 5) komplexnosť údajov o spotrebe PHM a nakúpenom PHM;
- 6) dostupnosť externých zdrojov údajov na podporu vyššie uvedeného.

PRÍLOHA E – SKRESLENÉ ÚDAJE A NEZROVNALOSTI (INFORMATÍVNA)

Skreslené údaje a nezrovnalosti

Skreslené údaje sa týkajú všetkých informácií, ktoré je prevádzkovateľ povinný predložiť vo výročnej správe o emisiách alebo správe o tonokilometroch.

Keďže nezrovnalosti môžu mať vplyv na celkové čísla v správach, nezrovnalosti sa môžu do určitej miery prekryvať so skreslenými údajmi bez ohľadu na to, či majú významný vplyv. Nezrovnalosť nezávisí od hranice závažnosti.

Podstatne skreslený údaj existuje prinajmenšom vtedy, ak boli prekročené hranice závažnosti definované v článku 23 AVR.

Podstatne skreslené údaje nie sú spojené len s hranicami závažnosti. V určitých prípadoch možno skreslené údaje pod hranicou závažnosti považovať za podstatne skreslené údaje, pretože by mohli zmeniť úsudok príslušného orgánu. V prípadoch, keď to vedie k systematickému podhodnocovaniu emisií alebo nadhodnocovaniu údajov o tonokilometroch, možno aj takéto malé chyby považovať za podstatné. Ak prevádzkovateľ alebo prevádzkovateľ lietadla odmietne opraviť zistené a opraviteľné chyby, overovací orgán musí vydať overovacie stanovisko, že správa o emisiách, správa o základných údajoch, správa o údajoch o novom účastníkovi, ročná správa o údajoch o činnosti alebo správa o tonokilometroch nie sú overené ako uspokojivé pozri AVR, článok 27.

Posúdenie, či má skreslený údaj alebo nezrovnalosť významný vplyv, závisí od okolností. Je ťažké vopred určiť, čo predstavuje nezrovnalosť, ktorá ovplyvňuje vykazované údaje a vedie k podstatne skresleným údajom.

V závislosti od okolností môžu byť nezrovnalosti:

- 1) nesprávna kalibrácia/nevykonanie kalibrácie alebo údržby, ktorá by mala vplyv na údaje o emisiách;
- 2) neuplatnenie opráv a nápravných opatrení, keď zariadenie nefunguje správne;
- 3) nevykonanie aktualizácie analýzy neistoty vo vzťahu k rezervnému prístupu;
- 4) zlyhanie včasnej inštalácie vhodného meracieho prístroja;
- 5) nepoužitie správneho výpočtového vzorca;
- 6) nezahrnutie zdrojov, zdrojových tokov a letov;
- 7) nevyužívanie akreditovaného laboratória, ako je stanovené v schválenom pláne monitorovania;
- 8) nereprezentatívny odber vzoriek na analýzy.

Faktory, ktoré môžu určiť, či má skreslený údaj alebo nezrovnalosť podstatný vplyv:

- 1) skreslený údaj presahuje hranicu závažnosti;
- 2) súhrn skreslených údajov presahuje hranicu závažnosti;
- 3) či možno nezrovnalosť alebo skreslený údaj napraviť. Ak sa nezrovnalosti a skreslené údaje nedajú odstrániť v krátkom čase alebo sa nedajú odstrániť vôbec, overovací orgán by to mohol považovať za nezrovnalosť alebo podstatne skreslený

- údaj, najmä ak to má vplyv na emisie, správu o základných údajoch alebo údaje o tonokilometroch;
- 4) možnosť opakovaného výskytu spolu s vplyvom na emisie, správu o základných údajoch, správu o údajoch o nových účastníkoch, ročnú správu o údajoch o činnosti alebo údajoch o tonokilometroch;
 - 5) trvanie existencie skresleného údaju alebo nezrovnalosti: t. j. nezrovnalosťou v postupoch zabezpečenia a kontroly kvality sa prevádzkovateľ nezaoberal niekoľko rokov, a preto prerástla do skresleného údaju alebo nezrovnalosti, ktorá už nie je prijateľná pre overovací orgán, pretože by to mohlo mať vplyv napríklad na správu o emisiách, správu o základných údajoch, správu s údajmi o nových účastníkoch, ročnú správu o údajoch o činnosti alebo údajoch o tonokilometroch.

Zodpovednosti overovacieho orgánu v súvislosti so skreslenými údajmi a nezrovnalosťami

Pri overovaní správy o emisiách, správy o základných údajoch, správy s údajmi o nových účastníkoch na trhu, ročnej správy o údajoch o činnosti alebo správy o tonokilometroch musí použiť overovací orgán ako východiskový bod schválený plán monitorovania alebo plán metodiky monitorovania a musí zistiť, či existuje úkon, resp. opomenutie konania v rozpore so schváleným plánom monitorovania alebo plánom metodiky monitorovania.

Hlavnou úlohou overovacieho orgánu je však kontrolovať, či sú údaje v správach o emisiách, základných údajoch, nových účastníkoch, úrovni činnosti alebo tonokilometroch správne. Vyplyva to z článku 7 AVR, podľa ktorého je cieľom overovania zabezpečiť, aby sa údaje o emisiách alebo činnosti monitorovali v súlade s MRR alebo FAR a aby sa nahlasovali spoľahlivo a správne údaje podľa článku 14 ods. Smernica EÚ ETS.

Podľa AVR má overovací orgán, pokiaľ ide o skreslené údaje a nezrovnalosti, tieto povinnosti:

- 1) Overovací orgán musí skontrolovať, či údaje v správach boli označené ako údaje v súlade s povolením EÚ ETS, ak je to vhodné, a so schváleným plánom monitorovania. Vynechanie, skreslenie a chyby v správach sa budú považovať za skreslené údaje. Ak overovací orgán zistí akýkoľvek nesúlad s MRR alebo FAR, musí sa to uviesť v správe o overení;
- 2) Overovací orgán musí určiť skreslené údaje a nezrovnalosti posúdením, či plán monitorovania alebo plán metodiky monitorovania bol implementovaný na podporu určenia nezrovnalostí a zistí, či je plán monitorovania alebo plán metodiky monitorovania aktuálny. Môžu to byť napríklad:
 - a. nevykonávanie postupov pre konkrétne kontrolné činnosti (t. j. externé postupy);
 - b. nekalibrovanie meracieho zariadenia.
- 3) Overovací orgán musí identifikovať konanie alebo opomenutie konania v rozpore so schváleným plánom monitorovania alebo plánom metodiky monitorovania a identifikuje ho ako nezrovnalosť bez ohľadu na to, či to má podstatný vplyv. Môžu sa týkať napríklad:
 - a. metodika monitorovania používaná prevádzkovateľom nie je v súlade so schválenou metodikou monitorovania stanovenou v pláne monitorovania alebo v pláne metodiky monitorovania;
 - b. nesprávne vykonávanie konkrétnych kontrolných činností.

- 4) Ak overovací orgán zistí situáciu, ktorá nie je v súlade s MRR alebo FAR a ktorá nie je opísaná v schválenom pláne monitorovania alebo v pláne metodiky monitorovania, prevádzkovateľ musí byť informovaný a odporúčaný, aby túto situáciu uviedol do súladu s MRR alebo FAR. Mohlo by sa to uskutočniť odkázaním prevádzkovateľa na príslušný orgán a išlo by o informácie, na základe ktorých môže prevádzkovateľ konať s cieľom zlepšiť svoje monitorovanie a nahlasovanie emisií, správu o základných údajoch, správu o nových účastníkoch na trhu, výročnú správu o údajoch o činnosti alebo údaje o tonokilometroch v budúcnosti. Akýkoľvek nesúlad s MRR alebo FAR zistený overovacím orgánom musí byť zahrnutý do overovacej správy. Okrem toho sa od overovacieho orgánu vyžaduje, aby vydal odporúčania, či overovací orgán identifikoval nejaké oblasti zlepšenia v súlade s článkom 30 AVR. Príklady takýchto odporúčaní sa týkajú:
- a. aktualizácia plánu monitorovania ako výsledok možného zlepšenia na schválenú úroveň;
 - b. zvýšená frekvencia kalibrácie meracích zariadení.

PRÍLOHA F – PRÍSTUP NA ZABEZPEČENIE POKRYTIA ROZSAHU V POSTUPOCH SVEDECKÉHO POSUDZOVANIA A PRESKÚMANIA ZLOŽIEK PRI POSUDZOVANÍ OVEROVACÍCH ORGÁNOV EU ETS (NORMATÍVNA)

Úvod

Cieľom tejto prílohy je podporiť harmonizovaný a konzistentný prístup medzi národnými akreditačnými orgánmi pri výbere overení na svedecké posudzovanie a preskúmanie zložiek počas celého akreditačného cyklu.

Tento prístup je založený na AVR čl. 48, 50 a 51 a EN ISO/IEC 17011:2017, články 7.4, 7.6, 7.9 a 7.10.

Definície

Akreditačný cyklus:

Podľa EN ISO/IEC 17011: 2017 článok 7.9.1 sa akreditačný cyklus začína v deň alebo po dátume rozhodnutia o udelení prvotnej akreditácie alebo rozhodnutia po reakreditácii a nesmie byť dlhší ako päť rokov. (Poznámka: V súlade s článkom 50 AVR vykonáva NAB každoročný dohľad nad každým overovateľom, ktorému vydal osvedčenie o akreditácii.)

Klaster:

Kombinácia skupín činností (pozri AVR, príloha I), ktoré majú podobné požiadavky na spôsobilosť. Klaster sú bližšie popísané v časti „Zoskupovanie rozsahu akreditácie“.

Hodnotenie kompetentnosti:

Činnosť vykonávaná NAB v priestoroch overovacích orgánov (alebo na diaľku, ak je to vhodné), kde sa preveruje a hodnotí spôsobilosť, napr. prostredníctvom preskúmania záznamov o hodnotení spôsobilosti alebo pohovorov so zúčastnenými zamestnancami.

Preskúmanie zložky:

Činnosť vykonávaná NAB v priestoroch overovacích orgánov (alebo na diaľku, ak je to vhodné), kde sa preverujú a posudzujú záznamy a dokumenty týkajúce sa konkrétnej overovacej činnosti vrátane záznamov o spôsobilosti vedúceho audítora, audítora, experta alebo nezávislého revízora. Preskúmanie zložky by malo zahŕňať komplexnú kontrolu celej internej dokumentácie.

Svedecké posudzovanie:

Činnosť vykonávaná národným akreditačným orgánom na pozorovanie – bez zasahovania – overovateľa vykonávajúceho overovanie správ o emisiách, správ o základných údajoch, správ o nových účastníkoch, ročných správ o údajoch o činnosti a/alebo správ o tonokilometroch na mieste u prevádzkovateľa. Svedecké posudzovanie môže zahŕňať iné činnosti vykonávané v

priestoroch overovacieho orgánu, ako sú rozhovory so zamestnancami, ktoré vysvetľujú, ako bolo overovanie vykonané, a preskúmanie overovacích zložiek.

Všeobecne

Národný akreditačný orgán musí stanoviť postupy, ako zabezpečiť pokrytie skupín činností v rozsahu akreditácie svedeckým posudzovaním a preskúmaním zložiek. Svedecké posudzovanie musí zahŕňať výkon a spôsobilosť reprezentatívneho počtu zamestnancov overovacieho orgánu. Na tento účel NAB vytvorí program posudzovaní pre každého nového žiadateľa a každý akreditovaný overovací orgán.

Program posudzovaní musí byť založený na hodnotení rizika podľa EN ISO/IEC 17011 článok 7.9.3 a pokrývať aspoň jedno svedecké posudzovanie v každom definovanom klasi (pozri časť Zoskupovanie rozsahu akreditácie) v rozsahu akreditácie overovacích orgánov v rámci jedného akreditačného cyklu. Výber a preskúmanie overovacích zložiek musí dopĺňať svedecké posudzovanie, aby sa zabezpečilo pokrytie všetkých skupín činností v rámci rozsahu a cyklu akreditácie. Vnútroštátny akreditačný orgán môže rozšíriť alebo zintenzívniť svedecké posudzovanie a/alebo preskúmanie zložiek nad definovaným zoskupením, keď overovacie činnosti v rámci jednej alebo viacerých skupín činností majú veľký význam vzhľadom na zložitosť, kompetentnosť a/alebo škálu/rozsah emisií.

Ak sa táto zásada nedodrží, NAB svoje rozhodnutie musí odôvodniť a zdokumentovať.

Môže byť potrebné vykonať svedecké posudzovanie v druhej polovici vykazovaného roka, keďže niektoré zariadenia majú špecifické obmedzenia prístupu, napr. na mori alebo kvôli veľkosti a zložitosti zariadenia (pozri tiež 8.4.2).

Program posudzovaní – kritériá pre svedecké posudzovanie a preskúmanie zložky

Program posudzovaní sa musí pripraviť pre každý overovací orgán, aby sa zabezpečilo svedecké posúdenie a preskúmanie zložky reprezentatívnej vzorky rozsahu akreditácie a zamestnancov overovacieho orgánu.

Pri zostavovaní programu posudzovaní by sa malo brať do úvahy aspoň toto:

- skúsenosti overovacieho orgánu s EÚ ETS;
- vyspelosť systému manažérstva overovacieho orgánu;
- skupiny činností zahrnuté v rozsahu akreditácie;
- počet kancelárií/miest overovacieho orgánu;
- počet zariadení/prevádzkovateľov lietadiel, ktoré sa majú overiť (počet klientov/overených správ);
- počet vedúcich audítorov, audítorov, revízorov, expertov overovacieho orgánu;
- úroveň overovacej činnosti v iných členských štátoch;
- zložitosť a rozsah emisií prevádzkovateľov zariadení/lietadiel (kombinácia klientov, napr. malí, strední alebo veľkí emitenti, ako aj málo alebo niekoľko zdrojov emisií; veľké alebo malé fyzické miesto);
- využitie metodiky založenej na meraní operátorom – CEMS;
- spätná väzba od príslušného orgánu.

Prvotná akreditácia

Pri prvotnej akreditácii by mal NAB vykonať aspoň jedno svedecké posúdenie v každom definovanom klasteri a preskúmanie zložky v každej skupine činností v požadovanom rozsahu pred udelením akreditácie. Ak tieto podmienky nemožno splniť pre každú skupinu činností, o ktorú sa žiada, napr. pretože overovací orgán zatiaľ nemá žiadnych klientov, NAB môže rozhodnúť o udelení akreditácie po posúdení na mieste bez náležitého svedeckého posúdenia a preskúmania zložky, ale vrátane posúdenia spôsobilosti, za nasledujúcich dodatočných podmienok:

- od overovacieho orgánu sa vyžaduje, aby oznámil NAB všetky overovacie činnosti s dostatočným predstihom, aby bol NAB schopný vykonať svedecké posúdenie prvej (alebo jednej z prvých) overovacej činnosti overovacieho orgánu pre každý klaster a vykonať kontrolu zložky pre druhú skupinu činností, o ktorú sa žiada;
- nezhody zistené počas prvého svedeckého posudzovania môžu byť dôvodom, aby NAB inicioval pozastavenie alebo odobratie akreditácie.

Overenie správ o základných údajoch, správ o údajoch nových účastníkov a výročných správ o údajoch o činnosti si vyžaduje akreditáciu vrátane svedeckého posúdenia v skupine činností 98.

Dohľad

Svedecké posudzovania počas akreditačného cyklu sa musia vzťahovať aspoň na zoskupenia zahrnuté v rozsahu akreditácie. Počet a pridelenie svedeckých posúdení by malo vychádzať z programu posudzovania.

Počas kancelárskeho posúdenia v priestoroch overovacieho orgánu musí vykonať NAB počas celého cyklu akreditácie aspoň jedno preskúmanie zložky pre každú skupinu činností, na ktorú sa vzťahuje rozsah akreditácie.

Pre skupinu činností 1a alebo 1b, ktorá je súčasťou rozsahu akreditácie, sa ročne musí vykonať aspoň jedna kontrola zložky.

Ak je to aplikovateľné, zariadenia využívajúce CEMS musia byť zahrnuté do programu svedeckých posudzovaní aspoň raz za akreditačný cyklus.

Reakreditácia

Počas reakreditácie sa musí potvrdiť, že všetky klaster v rámci akreditovaného rozsahu boli svedecky posúdené a všetky skupiny činností boli posúdené preskúmaním zložky v akreditačnom cykle.

V jednej zo skupín technických činností 1-12 sa vykoná aspoň jedno svedecké posúdenie. Určenie počtu a typu svedeckých posúdení na mieste pre reakreditáciu musí byť založené na výsledkoch svedeckých posúdení v akreditačnom cykle a faktoroch, ktoré je potrebné zvážiť pri plánovaní a výbere zložiek na preskúmanie a svedecké posudzovanie – pozri vyššie.

Plán reakreditácie musí zohľadniť požiadavky AVR čl. 51 (2).

Rozšírenie rozsahu akreditácie

Okrem iných tém pravidelného posudzovania sa pri každom rozšírení rozsahu akreditácie o novú skupinu činností musí sa zdokumentovať spôsobilosť overovacieho orgánu a NAB musí vykonať aspoň jedno preskúmanie zložky. Ak je rozšírenie rozsahu akreditácie súčasťou nového klastra, musí sa vykonať svedecké posúdenie.

Ak svedecké posúdenie alebo preskúmanie zložky nie je možné, ustanovenia v časti „Prvotná akreditácia“ sa uplatňujú obdobným spôsobom.

Žiadna činnosť v rozsahu akreditácie

Overovatelia musia byť schopní preukázať spôsobilosť pre všetky skupiny činností zahrnuté v rozsahu ich akreditácie. V prípade, že sa nevykonalo žiadne overenie v jednej skupine činností, NAB rozhodne o pozastavení, zrušení alebo neudelení tejto skupiny činností najneskôr počas činností reakreditácie, pokiaľ overovateľ nie je schopný preukázať pokračujúcu uplatňovanú spôsobilosť ekvivalentným spôsobom (napr. súvisiaca akreditácia s podobným rozsahom).

Zoskupenia skupín činností (AVR príloha I)

Klastre pre skupiny činností a podskupiny používané na výber svedeckých posudzovaní a kontrolu zložiek

Klaster	Skupiny činností	Rozsah akreditácie / Podskupiny
A	1a, 1b 7	<ul style="list-style-type: none"> - Spaľovanie palív v zariadeniach, v ktorých sa používajú iba komerčné štandardné palivá vymedzené vo vykonávacom nariadení Komisie (EÚ) 2018/2066, alebo kde sa v zariadeniach kategórie A alebo B používa zemný plyn. - Spaľovanie palív v zariadeniach bez obmedzenia - Výroba buničiny z dreva alebo iných vláknitých materiálov - Výroba papiera alebo lepenky
B	6	<ul style="list-style-type: none"> - Výroba cementového slinku - Výroba vápna alebo kalcinácia dolomitu alebo magnezitu - Výroba skla vrátane sklenených vlákien - Výroba keramických výrobkov vypaľovaním - Výroba izolačného materiálu z minerálnej vlny - Sušenie alebo kalcinácia sadry alebo výroba sadrokartónu a iných výrobkov zo sadry
C	2, 8	<ul style="list-style-type: none"> - Rafinovanie minerálnych olejov - Výroba sadzí - Výroba amoniaku - Výroba organických chemikálií vo veľkom množstve krakovaním, reformovaním, čiastočnou alebo úplnou oxidáciou alebo podobnými procesmi - Výroba vodíka (H₂) a syntetického plynu reformovaním alebo čiastočnou oxidáciou - Výroba uhličitanu sodného (Na₂CO₃) a hydrogénuhličitanu sodného (NaHCO₃)
D	3, 4, 5	<ul style="list-style-type: none"> - Výroba koksu - Praženie alebo spekanie vrátane granulovania kovovej rudy (vrátane sírnej rudy) - Výroba surového železa alebo ocele (primárne alebo sekundárne tavenie) vrátane kontinuálneho liatia - Výroba alebo spracovanie železných kovov (vrátane ferozliatin) - Výroba sekundárneho hliníka - Výroba alebo spracovanie neželezných kovov vrátane výroby zliatin - Výroba primárneho hliníka (emisie CO₂ a PFC)
E	9	<ul style="list-style-type: none"> - Výroba kyseliny dusičnej (emisie CO₂ a N₂O) - Výroba kyseliny adipovej (emisie CO₂ a N₂O) - Výroba kyseliny glyoxalovej a glyoxylovej (emisie CO₂ a N₂O)
F	10, 11	<ul style="list-style-type: none"> - Zachytávanie skleníkových plynov zo zariadení, na ktoré sa vzťahuje smernica 2003/87/ES, na účely prepravy a geologického ukladania v úložisku povolenom podľa smernice 2009/31/ES - Preprava skleníkových plynov potrubiami na účely geologického ukladania v úložisku, ktoré je povolené podľa smernice 2009/31/ES - Geologické ukladanie skleníkových plynov v úložisku povolené podľa smernice 2009/31/ES
G	12	Letecké činnosti (údaje o emisiách a tonokilometroch)
H	98	Ostatné činnosti podľa článku 10a smernice 2003/87/ES
I	99	Ostatné činnosti zahrnuté členským štátom podľa článku 24 smernice 2003/87/ES, ktoré sú podrobne uvedené v osvedčení o akreditácii

PRÍLOHA G – ODKAZY (INFORMATÍVNA)

EN ISO 14065: 2013 (ISO 14065:2013)

Greenhouse gases - Requirements for greenhouse gas validation and Verification Bodies for use in accreditation or other forms of recognition

ISO 14066: 2011 Greenhouse gases – Competence requirements for greenhouse gas validation teams and verification teams

IAF MD 6: 2014 IAF Mandatory Document for the application of ISO 14065:2013

EN ISO/IEC 17021-1: 2015 – Conformity assessment – Requirements for bodies providing audit and certification of management systems

EN ISO 9001: 2015 Quality management systems — Requirements (ISO 9001:2015)

EN ISO 14001: 2015 Environmental management systems — Requirements with guidance for use (ISO 14001: 2015)

REGULATION (EC) No 1221/2009 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 25 November 2009 allowing voluntary participation by organisations in a Community eco-management and audit scheme (EMAS)

EN ISO 19011:2011 Guidelines for quality and/or environmental management systems auditing (ISO 19011:2011)

EN 14181:2014

Stationary source emissions. Quality assurance of automated measuring systems

ISO 14956:2002

Air quality -- Evaluation of the suitability of a measurement procedure by comparison with a required measurement uncertainty

EN ISO/IEC 17011:2017 Conformity assessment – requirements for National Accreditation Bodies accrediting conformity assessment bodies

AVR - European Commission implemented Regulation (EU) 2018/2067 of 19 December 2018 on the verification of data and on the accreditation of verifiers pursuant to Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council

MRR - European Commission implemented Regulation (EU) 2018/2066 of 19 December 2018 on the monitoring and reporting of greenhouse gas emissions pursuant to Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council and amending European Commission Regulation (EU) No 601/2012

FAR - European Commission delegated Regulation (EU) 2019/331 of 19 December 2018 determining transitional Union-wide rules for harmonised free allocation of emission allowances pursuant to Article 10a of Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council European Commission Implementing Regulation (EU) 2019/1842 of 31 October 2019 laying down rules for the application of Directive 2003/87/EC of the European Parliament and of the Council as regards further arrangements for the adjustments to free allocation of emission allowances due to activity level changes.

Aktualizované usmernenia vypracované Európskou komisiou nájdete na webovej stránke DG CLIMA:

https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/monitoring_en#tab-0-1

EGD I AVR Explanatory Guidance
MRR 1 General guidance for installations
GD III Aviation verification guidance
GD IV Verification of Baseline Data Reports

Key Guidance Notes (KGN):

KGN II.1 Scope of verification
KGN II.2 Verifiers risk analysis
KGN II.3 Process analysis
KGN II.4 Sampling
KGN II.5 Site visits during verification
KGN II.6 Verification report
KGN II.7 Competence of verifiers
KGN II.8 Relation AVR and EN ISO 14065
KGN II.9 Relation AVR and EN ISO/IEC 17011
KGN II.10 Information exchange
KGN II.12 Time Allocation

© SNAS 2022